

© Arxiu Fotogràfic de la Fundació Stämpfli-Art Contemporani

Obra	<i>Sans titre</i> , de Takis (Panayiotis Vassilakis; Atenes, Grècia, 1925-2019)
Data	2010
Material / Tècnica	Ferro
Mides	88 x 82 x 35 cm
Col·lecció	Fundació Stämpfli-Art Contemporani, núm. inv. 86

L'autor

Takis, nom artístic de Panayiotis Vassilakis, va ser un artista grec nascut a Atenes l'any 1925 i mort el 2019 a la mateixa ciutat. Establert a París el 1954, va viure i treballar a Londres, Nova York i Atenes.

Takis, un dels pioners de l'art cinètic, va explorar les forces invisibles de la natura i la relació entre els objectes ordinaris i les energies que els mouen i controlen, com són el magnetisme, la gravetat, la llum i el so.

L'obra

El 1955, l'artista va crear els seus primers *Signals*, una sèrie d'obres fetes al llarg de tota la seva vida, inspirades inicialment en la senyalització ferroviària. Consisteixen en unes fines barres verticals que serveixen de suport a petites peces metàl·liques o a bombetes elèctriques de color, que parpellegen i que, generalment, es presenten en grup.

L'obra a la que ens referim en aquesta fitxa és un d'aquests "senyals": tres varetes verticals sostenen en el seu extrem superior tres peces metàl·liques, probablement trobades i adaptades per l'artista,

formant un conjunt abstracte i geomètric en el que la seva immobilitat és altament inestable. L'aire o qualsevol moviment pròxim les mou i produeix una alteració que modifica el conjunt. Els elements metàl·lics i el seu moviment permeten evocar el món d'una màquina moguda per l'atzar.

El "senyal" i l'abstracció implícita que comporta són una de les creacions humanes més complexes i caracteritzen tota la història de la civilització. Tot "senyal" és, per principi, un enigma i les obres de Takis participen d'aquest component enigmàtic proposat a l'espectador.

Aquesta escultura va arribar a la Fundació Stämpfli gràcies a una donació, com tota la col·lecció. En aquest cas, va ser a iniciativa de l'artista islandès Erró. Gran amic tant de Takis com de Peter Stämpfli va decidir, d'acord amb l'autor, donar l'obra de la que era propietari. També va cedir una altra peça, una pintura magnètica que porta per títol *Pou(r) Erró*.

La trajectòria

En els seus inicis, després d'aprendre a treballar el ferro, Takis fa les seves primeres escultures,

que remetien a l'escultura arcaica mitjançant la combinació d'elements mecànics recuperats, que li serveixen de base, i peces que fabrica ell mateix.

Va començar a introduir el magnetisme en la seva investigació artística a París l'any 1959. La primera obra va consistir en una eina metàl·lica suspesa en l'aire gràcies a un imant, iniciant la sèrie d'obres anomenades "telemagnètiques". A la capital francesa va establir amistat i relació amb artistes amb els que compartia interessos, com Jean Tinguely, Yves Klein i la històrica galerista, també grega, Iris Clert. Va ser a la galeria de Clert on va presentar una escultura magnètica, en realitat una acció, en la que va deixar suspès en l'aire un amic seu, poeta, per l'efecte aconseguit amb una instal·lació de potents electroimants.

Takis va anar ampliant la seva acció amb parets magnètiques i amb escultures musicals formades per cossos metàl·lics tensats, percutits per algun element igualment metàl·lic suspès mitjançant l'atracció d'un electroimant.

Paral·lelament, els seus àmbits d'investigació es van ampliar cap a la llum i el so, com les escultures titulades *Télé lumières*, creades amb tubs catòdics que combinen la forma orgànica del tub ple de llum blava davant la presència de la maquinària. Takis va crear un univers contemporani al moviment lumino-cinètic, en el que el protagonisme no correspon a les formes i objectes que veiem sinó a les forces invisibles naturals que fan possibles els objectes sòlids: les forces internes que mantenen agrupats els àtoms i les forces externes que actuen sobre ells.

Bibliografia bàsica

Breu referència bibliogràfica per introduir-se en l'obra de Takis i també en el Cinetisme com a moviment.

- *Takis*. Catàleg de l'exposició retrospectiva, organitzada per Alfred Pacquement al Jeu de Paume de París, el FAE Musée d'Art Contemporain de Lausanne i la Fundació "La Caixa" de Madrid els anys 1993 i 1994. Amb articles de Pacquement, Guy Brett, Alain Jouffroy, Nicolas Calas, Jean Clay, Takis i una conversa de l'artista amb Felix Guattari. Considerada encara a dia d'avui la publicació de referència sobre Takis, és de difícil accés fora de biblioteques de museus o especialitzades.
- De molt més fàcil accés i molt recomanable: *Takis*, el catàleg de l'exposició al MACBA del 2019-2020, abans exhibida a la Tate Modern Gallery de Londres i després al Museu d'Art Cicle d'Atenes. Va ser comissariada per Guy Brett, una autoritat mundial en l'art cinètic, amic personal de Takis des dels anys seixanta, i Teresa Grandas com a comissària d'exposicions del MACBA. Al costat dels tres articles del propi Brett, de Michael Wellen i de Melissa Warak, que tracten respectivament del magnetisme i el metall, de la llum i l'obscuritat i del so i el silenci en l'obra de Takis, és de gran interès la conversa de Martin Buisset amb l'artista.
- A YouTube, i lligada a l'esmentada exposició, Teresa Grandas parla de Takis en el vídeo:
<https://www.youtube.com/watch?v=fMaP7eoaz4w>
- Per acabar, una ampla visió de l'art cinètic en general, la tindrem en l'escrit que el mateix Guy Brett va publicar en un altre catàleg, també del MACBA, de l'exposició *Camps de Forces*. *Un assaig sobre lo cinètic de l'any 2000*. També hi trobarem una completa cronologia del moviment establerta per l'abans esmentada Teresa Grandas, així com una antologia de textos escrits entre 1920 i 1992 sobre el Cinetisme.

Ferran Martínez Sancho, professor i crític d'art.

Sitges, novembre de 2021

Museu del Cau Ferrat
Museu de Maricel
Museu Romàntic
Palau de Maricel
Can Falç
Fundació Stämpfli

Oficines: carrer Davallada, 12,
3a planta
Edifici Miramar
08870 Sitges
Tel. 93 894 03 64
Fax 93 894 85 29
m.sitges@diba.cat
www.museusdesitges.cat

Ajuntament
de Sitges

Diputació
de Barcelona

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura